

– Т.2. – 575 с.

7. Сноуден розповів про шпигунські сервери в Києві і Москві // Газета “День”. – 12 серпня 2013 р. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/node/372921>

References

1. Bzezyns'kyj Z. Vybir: svitove panuvannya chy svitove liderstvo. – K.: Vydavnychiy dim “Kyjevo–Mogyljans'ka Akademiya”, 2006. – 204 s.
2. Pyrozhenko V. Amerykans'ka mogutnist' i mizhnarodna bezpeka. – Gazeta “Dzerkalo tyzhnja”. – 6–12 serpnja 2005. – №30 (558).
3. Jurgens I.Ju., S.O.Kulik “Pro perspektyvy rozvytku vidnosyn Rosii' i NATO” / Instytut suchasnogo rozvytku. – zhovten' 2010 r. – 63 s. – Rezhym dostupu: http://www.riocenter.ru/files/MiniBook_NATO.pdf
4. Klinova M. “Vozvrashhenie gosudarstva”: “skoraja pomoshh” v krizise ili ustojchivaja tendenciya // Mirovaja jekonomika i mezhdunarodnye otnosheniya. – 2010. – №5.
5. Burmistrov P. SShA – Kitaj karta budushhej vojny / P.Burmistrov. – Russkij reporter. – 11–18 marta 2010. – №9 (137). – S.52.
6. Bazylevych V.D. Neortodoksal'na teorija J.A. Shumpetera // Istorija ekonomichnyh uchen': U 2 ch. – 3–e yzd. – K.: Znanija, 2006. – Т.2. – 575 s.
7. Snouden rozpoviv pro shpygyns'ki servery v Kyjevi i Moskvi // Gazeta “Den”. – 12 serpnja 2013 r. – Rezhym dostupu: <http://www.day.kiev.ua/node/372921>

Остап'як В.І., кандидат політичних наук, викладач, Інститут історії і політології Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (Україна, Івано–Франківськ), vasiliy.ostapiak@gmail.com

Івасишин М.Р., студентка кафедри англійської філології, Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника (Україна, Івано–Франківськ), i.marianna-93@mail.ru

Взаємозалежність США та процесів трансформації системи міжнародних відносин

Аналізуються зміни в системі міжнародних відносин крізь призму впливів зовнішньої політики США. Автори намагаються довести доцільність застосування критеріїв компаративного аналізу на процеси трансформації в парадигмі глобалізації. Також доводиться, що застосування та використання зовнішньополітичного тиску США впливає на систему міжнародних відносин як конструктивно, так і деструктивно.

Ключові слова: глобалізація, трансформація, євроінтеграція, партнерство, США, Україна.

Остап'як В.І., кандидат политических наук, преподаватель, Институт истории и политологии Прикарпатского национального университета им. Василия Стефаника (Украина, Ивано–Франковск), vasiliy.ostapiak@gmail.com

Івасишин М.Р., студентка кафедры английской филологии, Прикарпатский национальный университет им. Василия Стефаника (Украина, Ивано–Франковск), i.marianna-93@mail.ru

Взаимозависимость США и процессов трансформации системы международных отношений

Анализируются изменения в системе международных отношений сквозь призму воздействий внешней политики США. Авторы пытаются доказать целесообразность применения критериев компаративного анализа на процессы трансформации в парадигме глобализации. Также доказывается, что применение и использование внешнеполитического давления США влияет на систему международных отношений как конструктивно, так и деструктивно.

Ключевые слова: глобализация, трансформация, евроинтеграция, партнерство, США, Украина.

* * *

УДК 327.7

Сокур С.П.,
здобувач, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), SokurStanislav@aol.com

Здійснення лобістської діяльності щодо Європейської Ради та Ради Європейського Союзу огляду

НА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ФУНКЦІОНУВАННЯ В ПОЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ ЄС

Висвітлюються засади функціонування Європейської Ради та Ради Європейського Союзу та особливості здійснення лобістської діяльності щодо цих інституцій ЄС. Наводяться практичні рекомендації щодо лобіювання, приймаючи до уваги наявність фрагментарності та тісної взаємодії із іншими інституціями ЄС.

Вплив щодо Європейської Ради та Ради Європейського Союзу здійснюється суб'єктами лобістської діяльності з урахуванням організаційних особливостей цих інституцій. Обидві інституції є найменш прозорими та найбільш закритими для суспільства в інституційній системі ЄС. Їх склади є постійно змінюваними, адже вони напряму є залежними від складів урядів на національному рівні. Діяльність інституцій регулюється не тільки спеціальними угодами та юридичними документами, але й рядом неформальних правил, які склалися за роки діяльності.

Ключові слова: лобістська діяльність, Європейська Рада, політична система.

Система Рад Європейського Союзу представляє з себе найбільш потужний інструмент впливу національних урядів на політичну систему ЄС та надає змогу країнам–членам ЄС брати участь у прийнятті рішень на наднаціональному рівні. В той же час, демократичні системи країн–членів ЄС зумовлюють наявність зворотного зв'язку між суспільствами та урядами цих країн. Таким чином, особи члени Рад Європейського Союзу перебувають під постійним впливом суб'єктів лобістської діяльності як національному, так і на наднаціональному рівнях.

Мета статті визначити особливості здійснення лобістської діяльності щодо Європейської Ради та Ради Європейського Союзу.

Здійснення лобістської діяльності в ЄС щодо Європейської Ради та Ради Європейського Союзу з'явилося в момент їх створення в результаті передачі регуляторних функцій від країн–членів ЄС до них. Одночасно з цим відбулося збільшення функціональної підтримки суб'єктами лобістської діяльності, тому саме в цей час виникають перші дослідження по темі. Такі дослідники як Д.Коев [1], Ч.Грінвуд [2], Р.Айзінг [3], Р. ванШенделен [4] здійснили доволі успішну спробу встановити місце лобістської діяльності в функціонуванні Європейської Ради та Ради Європейського Союзу. З часом, їх роботи оновлювалися відповідно до інституційних змін, але дослідженням функціонування Європейської Ради та Ради Європейського Союзу та визначенням місця лобістської діяльності відповідно до останніх тенденцій займалася невелика кількість дослідників.

Рада Європейського Союзу (РЄС) та Європейська Рада (ЄР) є одними з найбільш впливових в інституційній системі Європейського Союзу. Незважаючи на схожість назв, вони є різними органами з різними повноваженнями. РЄС є одним з головних повноважних органів наряду із Європарламентом (ЄП), що приймає рішення щодо повсякденних питань. ЄР же займається вирішенням проблем серйознішого рівня та приймає рішення щодо стратегічного розвитку ЄС. Їх широкі повноваження роблять їх достатньо привабливими для суб'єктів лобістської діяльності. В той же час, варто пам'ятати, що наявність повноважень не завжди означає можливість здійснення впливу.

РЄС та ЄР не схожі за своєю інституціональною структурою на ЄП. Єврокомісія так само має істотні відмінності від обох Рад. Тут постає питання, чи відрізняються й стратегії здійснення лобістської діяльності щодо цих інституцій від інших. На думку

автора, обидва органи лобіюються менше ніж інші інституції ЄС. Це підтверджується й меншою кількістю наукової літератури присвяченої лобістській діяльності щодо РЕС та ЄР. Зумовлено це багатьма факторами включно із складністю доступу до РЕС та ЄР.

РЕС представляє з себе складне утворення з огляду на її організаційну структуру. Вона була створена внаслідок появи необхідності формалізувати зустрічі у найвищих владних ешелонах країн-членів ЄС з 1961 року. Створювалася РЕС як міждержавний орган та мала у своєму складі міністрів та офіційних представників кожної країни-учасниці. В той же час, РЕС є форумом для обговорення будь-яких питань. Під час подібних обговорень відбувається зіткнення національних інтересів із інтересами наднаціональними. Її організаційна структура складається із багатьох елементів та прошарків. Так як по суті РЕС складається із міністрів та офіційних представників, то всі вони діють відповідно до інструкцій своїх національних урядів, а отже прийняття рішень здійснюється у відповідності до існуючих позицій країн-учасниць[5].

Голосування в РЕС може відбуватися одностайно (при розгляді питань щодо розширення ЄС[6], податкових питань і т.д. [7]), простою більшістю (організаційні питання, внутрішні регламенти[8]) та кваліфікованою більшістю. При одностайному голосуванні учасники мають право утриматися від голосування, коли при голосуванні простою більшістю така можливість відсутня.

Якщо з двома першими способами все є досить зрозумілим, то третій спосіб не є таким прозорим. Голосування кваліфікованою більшістю полягає у наявності фіксованої кількості голосів у кожній країні-учасниці, пропорційно до її розміру. Також, існує певний ліміт голосів “за” і “проти”, який має бути досягнуто задля прийняття чи неприйняття рішення. Тип голосування визначається відповідно до того на яку статтю опирається Єврокомісія (ЄК) у своїй пропозиції. Завдяки тому що тип голосування може суттєво вплинути на прийняття чи неприйняття певного рішення, зазвичай це питання стає предметом дискусії між усіма інституціями та, навіть, країнами-учасницями.

Що ж до утримання від голосування, то така ситуація може відбутися за різних обставин та причин. Може бути так, що держава не зуміла виробити свою позицію, тому що суспільство дане питання не сприймає, або ж відсутнє погодження між державними органами країни. Можлива ситуація, за якої країна не має певного інтересу і, щоб не нашкодити своїм союзникам по певних питаннях, приймає рішення утриматися від голосування.

При голосуванні кваліфікованою більшістю, відповідно до положень що діють до 31 жовтня 2014 року, суб'єкти лобістської діяльності будують свої стратегії відповідно до наступного розподілу голосів: Франція, Німеччина, Італія та Велика Британія (29 голосів), Іспанія і Польща (27 голосів), Румунія (14 голосів), Голландія (13 голосів), Бельгія, Греція, Угорщина, Чехія і Португалія (12 голосів), Австрія, Болгарія, Швеція (10 голосів), Фінляндія, Данія, Словаччина, Литва та Ірландія (7 голосів), Латвія, Естонія, Кіпр, Люксембург та Словенія (4 голосу), Мальта (3 голосу)[9].

Голова РЕС змінюється кожні півроку та вибирається із делегатів країн-учасниць. За цей період Голова є відповідальним за ведення справ у РЕС. Завданням Голови полягає у головуванні на всіх зустрічах починаючи від робочих груп і закінчуючи ЄР, бути доповідачем на всіх міжінституційних зустрічах, на зустрічах з іншими країнами та міжнародними організаціями. У зв'язку з тим, що спектр повноважень є доволі серйозним, існує Секретаріат Ради, який надає всю необхідну адміністративну та юридичну підтримку. Секретаріат Ради укомплектований цивільними службовцями.

Європейська Рада, починаючи з моменту свого заснування, завжди знаходилася під постійним наглядом суспільства. Зумовлено це, в першу чергу, важливістю обговорюваних питань та рішень для всього Союзу[10]. Знаходячись на щаблі вищому за РЕС, ЄР визначає головні пріоритети та напрями розвитку Союзу. Вся підготовча робота до зустрічей ЄР (відбуваються 4 рази на рік) проводиться РЕС. У той же час здійснення впливу на членів ЄР є надзвичайно складним завданням. Рішення ЄР можуть прийматися більшістю голосів, хоча це скоріше виключення із правил, адже частіше рішення приймається одностайно.

ЄР складається із керівників держав або урядів країн-учасниць, а також до її складу входять голова ЄР та голова Комісії. За наявності окремої домовленості, склад може бути збільшений за рахунок запрошення для кожного керівника держави або уряду супроводу у вигляді одного міністра та члена ЄК.

Як правило, до більш-менш відкритих для спілкування інституцій в першу чергу відносять ЄП та ЄК, на відміну від ЄР та РЕС, які навпаки вважаються закритими та найменш прозорими. ЄР та РЕС неодноразово відкрито демонстрували свою закритість проводячи засідання за закритими дверима та не повідомляючи суспільство про результати своєї роботи, але починаючи з 90-х років минулого століття все почало змінюватися, адже ЄР та РЕС відчували необхідність змін та невдоволеність існуючим на той час станом речей європейським суспільством. Звичайно, повна відкритість не здається можливою з позиції сьогодення цього дня, але, з іншої сторони, вже сьогодні журналістам надається можливість знімати на камери та показувати суспільству деякі частини засідань. Велика частина перемовин відбувається не тільки у залах засідань, але й під час ланчів, коридорних розмов та простого спілкування між учасниками. Сьогодні за порядком денним РЕС можна спостерігати на її офіційному веб-сайті, але така порівняно невелика кількість інформації не охоплює повною мірою всі існуючі процеси.

Як і інші інституції ЄС, РЕС не є справді єдиною та неподільною структурою. РЕС складається із 10 [11, с. 2] різних конфігурацій Рад (Рада із загальних питань, Рада із зовнішніх зносин, Рада з питань довкілля і т.д.), кожна знаходиться під головуванням одного або кількох міністрів країн-учасниць. Порядок денний для кожної з Рад готується спеціальною мережею підготовчих органів, які також складаються із представників усіх 28-и країн-учасниць. Сама ця мережа підготовчих органів може стати об'єктом здійснення лобістської діяльності, адже як і у випадку з ЄК та ЄП,

впливати на рішення є значно легшим завданням, якщо брати участь у підготовці первинної позиції. Згадана мережа може включати в себе велику кількість учасників, форумів та конференцій, тому впливати на них всіх є справою доволі затратною. За цих обставин суб'єкти лобістської діяльності намагаються визначити ключових гравців та спрямувати свої зусилля саме на них.

Склад РЕС є постійно змінюваним, якщо не включати працівників Секретаріату Ради до складу працівників РЕС. У порівнянні з РЕС дійсно сталими працівниками є члени ЄК та ЄП, які працюють на своїх посадах по п'ять років. Такі часті зміни зумовлені перш за все тим, що учасниками РЕС представники чи високопосадовці національних урядів, які можуть змінюватися на своїх посадах за рахунок проведення внутрішньодержавних виборів або змін у владних органах. Меншою мірою це відноситься до ЄР.

Однією з проблем, що виникають під час роботи у РЕС та ЄР, є те, що представники та високопосадовці все ж залишаються керівниками національних урядів та намагаються якомога рідше відволікатися від своїх безпосередніх обов'язків. Вони відвідують Брюссель з метою конкретної участі у певному засіданні, не відволікаючись на інтересів контакт із суб'єктами лобістської діяльності. Це надає певну перевагу національним лобістам, які можуть мати безпосередній доступ до повноважної особи на її основному місці роботи.

Секретаріат Ради (СР) є постійно діючою установою. Він поділений на 8 Генеральних Директоратів (ГДСР) та Юридичний Сервіс. Шість ГДСР діють у різних сферах, коли два мають горизонтальні обов'язки. Кожен з шести вертикальних ГДСР координує роботу або декількох відповідних Рад на всіх етапах прийняття рішень. До обов'язків СР входить підготовка доповідей та протоколів зустрічей, підготовка проектів змін та/або доповнень до текстів пропозицій. Часто їх експертна оцінка стає у пригоді членам Рад.

Головне завдання СР полягає у підтримці РЕС та ЄР. Відповідну підтримку від СР отримує й Голова. Для суб'єктів лобістської діяльності СР є цікавим ще й тим, що його існування є незмінним впродовж багатьох років, і, відповідно, інформація, що там зберігається, нікуди не дівається і може статися у нагоді при спробі вплинути на певне рішення. В той же час, якщо позитивний контакт із працівниками СР вже мав місце, шанси на повторний успішний контакт значно підвищуються. Як правило, розмова між лобістами та працівниками СР є скоріше монологом, ніж діалогом. В той же час, якщо суб'єкта лобістської діяльності визнано дійсно цінним експертним джерелом у питанні, то він може претендувати навіть на участь у дискусії, хоча, як правило, навіть листування з працівниками СР є скоріше винятком, ніж постійною практикою.

Як вже зазначалося, найлегше впливати на Голову, але як через те що Голова змінюється доволі часто, то здійснення на нього впливу є справою аж ніяк не простою. Якщо суб'єкт лобістської діяльності спромігся налагодити контакт, то він має розраховувати на те, що об'єкт буде змінений всього–на–всього через півроку й контакт потрібно буде вже налагоджувати із новим Головою. Теж саме торкається й ключових членів РЕС та

меншою мірою ЄР. Складність, що виникає, в першу чергу позначається на менш фінансово та ресурсно забезпечених суб'єктах лобістської діяльності. Як правило, лобістська діяльність проводиться на основі повної довіри учасників, яка може будуватися роками, а за такої постійної існуючої ротації у РЕС та ЄР побудувати довірливі відносини не є справою легко, лише якщо сторони не знали один одного до цього.

Як і в багатьох інших органах та інституціях, процес прийняття рішень регулюється не тільки спеціальними угодами та юридичними документами, але й певними неформальними правилами, які створювалися роками і на сьогоднішній день представляють з себе невід'ємну частину процесу прийняття рішень. Суб'єкти лобістської діяльності намагаються використовувати ці неформальні правила у своїй діяльності на рівні із формальними правилами прийняття рішень.

Формально зустрічі РЕС є форумом для проведення зустрічей між міністрами та приймають рішення на рівні ЄС з тих, чи інших питань. Відповідно до процедури, задля підвищення ефективності розгляду питань у учасників форуму є два списки питань, що мають розглядатися. Перший список розглядається безпосередньо міністрами, коли другий вже розглядався на нижчому рівні та приймається міністрами без додаткових обговорень. Наявність другого списку часто грає лобістам на руку, адже результати внутрішніх обговорень певних питань не виносяться на публіку, і вони можуть бути прийняті без додаткового розголосу, за умови наявності напрацьованих контактів із співробітниками.

Природа РЕС та ЄР передбачає створення середовища, у якому відбувається зіткнення національних та наднаціональних інтересів. У цьому середовищі відбувається представлення певного інтересу, який вже є опрацьованим ЄК, ЄП та має бути скорегований відповідно до загальних інтересів ЄС.

Лобіювання РЕС та ЄР є складним завданням з огляду на їх організаційні особливості. Збираються вони тільки з метою проведення засідань та їх відкритість до суспільства і суб'єктів лобістської діяльності є мінімальна. Зазначена закритість РЕС та ЄР підштовхує лобістів до використання методу дистанційної комунікації.

Зрештою, існує певний перелік суб'єктів лобістської діяльності, які все ж таки мають доступ до РЕС та ЄР. Прикладом можуть служити засідання Ради з питань сільського господарства та рибальства, які часто запрошуються на спеціально влаштовані вечери на яких вони мають можливість спілкуватися із міністрами.

Прикладом дистанційної комунікації може слугувати організація демонстрацій та привертання уваги за допомогою різних ЗМІ до певної проблеми. Такі методи є доволі ефективними, якщо їх застосовують щодо питань, котрі хвилюють суспільство. Найбільш ефективними ці методи є, якщо питання доходить до посадовців найвищого рівня.

У зв'язку з тим, що учасниками РЕС та ЄР є саме представники країн–учасниць, то, відповідно, національний лобізм є невід'ємною частиною наднаціонального існування ЄС. Існує чимало прикладів, коли лобіювання на національному рівні дало можливість вплинути на рішення на наднаціональному рівні. Наприклад, в 90–х роках в ЄС

були розроблені зміни, що мали на меті зменшити кількість реклами тютюнових виробів. Водночас тютюнові компанії шляхом впливу на основних держав-виробників тютюнових виробів змогли пом'якшити заборону на свою користь [12].

Інколи лобістським групам можуть навіть надати місце у національній делегації, що займається певними питаннями. Загалом, якщо вплив на національний уряд є дійсно можливим, то суб'єкти лобістської діяльності намагаються не хестувати їм та використовувати всі можливі засоби задля переконання посадових осіб взяти до уваги їх позицію.

Перевагу національним лобістам надається перед лобістами наднаціональними, коли голосування має відбутися одностайно, тоді достатньо лише переконати свій чи чужий уряд у необхідності блокування рішення під час голосування. Цей спосіб часто використовується асоціаціями та потужними суб'єктами лобістської діяльності.

Отже, для Ради Європейського Союзу та Європейської Ради є характерним корпоративізм, адже діяльність суб'єктів лобістської діяльності має непрямий характер по відношенню до обох інституцій. Задля здійснення впливу суб'єктам лобістської діяльності необхідно звертатися до повноважних органів на національному рівні, які згодом мають можливість винести певні питання на наднаціональний рівень. Варто відзначити, що природа обох інституцій передбачає зіткнення національних та наднаціональних інтересів, а організаційні особливості цих інституцій тільки ускладнюють можливість здійснення лобістської діяльності щодо обох. Також для них є характерною певна закритість по відношенню до суб'єктів лобістської діяльності та суспільства, що сильно ускладнює можливість здійснення прямого та безпосереднього лобювання.

Список використаних джерел

1. Coen D., Richardson J. Lobbying the European Union: Institutions, actors, and issues Oxford University Press Inc. – New York, 2009. – P.351.
2. Greenwood J., Dreger J. The Transparency Register: A European vanguard of strong lobby regulation? [Електронний ресурс] / J.Greenwood, J.Dreger. – Режим доступу: <http://www.palgrave-journals.com/iga/journal/v2/n2/full/iga20133a.html>
3. Eising R. Interest groups in EU policy-making [Електронний ресурс] / R.Eising. – Режим доступу: <http://www.livingreviews.org/lreg-2008-4>
4. R. van Schendelen More Machiavelli in Brussels: The Art of Lobbying the EU // Amsterdam University Press. – 2010. – P.382.
5. Договір про Європейський Союз Міжнародний документ від 07.02.1992 [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_029 Ст. 16.2
6. Договір про Європейський Союз Міжнародний документ від 07.02.1992 [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_029 Ст. 49
7. Consolidated version of the Treaty on the functioning of the European Union [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0047:0199:en:PDF Ст. 113>
8. Consolidated version of the Treaty on the functioning of the European Union [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0047:0199:en:PDF Ст. 240.2, 240.3>
9. Council of the European Union [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/council-eu/index_en.htm
10. Договір про Європейський Союз Міжнародний документ від 07.02.1992 [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_029 Ст. 15.1

11. “Як працює Європейський Союз” Довідник інституцій ЄС. – К.: TOB “FGL Energy”, 2011.
12. TOBACCO FRONT GROUPS & THIRD PARTY LOBBYING TACTICS [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.ash.org.uk/files/documents/ASH_835.pdf

References

1. Coen D., Richardson J. Lobbying the European Union: Institutions, actors, and issues Oxford University Press Inc. – New York, 2009. – P.351.
2. Greenwood J., Dreger J. The Transparency Register: A European vanguard of strong lobby regulation? [Elektronnyj resurs] / J.Greenwood, J.Dreger. – Rezhym dostupu: <http://www.palgrave-journals.com/iga/journal/v2/n2/full/iga20133a.html>
3. Eising R. Interest groups in EU policy-making [Elektronnyj resurs] / R.Eising. – Rezhym dostupu: <http://www.livingreviews.org/lreg-2008-4>
4. R. van Schendelen More Machiavelli in Brussels: The Art of Lobbying the EU // Amsterdam University Press. – 2010. – P.382.
5. Dogovir pro Jevropejs'kyj Sojuz Mizhnarodnyj dokument vid 07.02.1992 [Elektronnyj resurs] / Rezhym dostupu: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_029 St. 16.2
6. Dogovir pro Jevropejs'kyj Sojuz Mizhnarodnyj dokument vid 07.02.1992 [Elektronnyj resurs] / Rezhym dostupu: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_029 St. 49
7. Consolidated version of the Treaty on the functioning of the European Union [Elektronnyj resurs] / Rezhym dostupu: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0047:0199:en:PDF St. 113>
8. Consolidated version of the Treaty on the functioning of the European Union [Elektronnyj resurs] / Rezhym dostupu: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0047:0199:en:PDF St. 240.2, 240.3>
9. Council of the European Union [Elektronnyj resurs] / Rezhym dostupu: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/council-eu/index_en.htm
10. Dogovir pro Jevropejs'kyj Sojuz Mizhnarodnyj dokument vid 07.02.1992 [Elektronnyj resurs] / Rezhym dostupu: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_029 St. 15.1
11. “Jak pracuje Jevropejs'kyj Sojuz” Dovidnyk instytucij JeS. – K.: TOB “FGL Energy”, 2011.
12. TOBACCO FRONT GROUPS & THIRD PARTY LOBBYING TACTICS [Elektronnyj resurs] / Rezhym dostupu: http://www.ash.org.uk/files/documents/ASH_835.pdf

Sokur S.P., competitor, Institute of International Relations of Kyiv National University Taras Shevchenko (Ukraine, Kiev), SokurStanislav@aol.com

Implementation of lobbying activities to the European Council and the Council of the European Union, taking into account the peculiarities of their functioning in the political system of the EU

The present article covers basic functioning of the European Council and the Council of the European Union, in particular the lobbying activities with respect to these EU institutions. It provides practical advices on lobbying, taking into account fragmentation of its organizational structure and close cooperation with other EU institutions.

Impact on the European Council and the Council of the European Union carried out by lobbyists taking into account the organizational features of these institutions. Both institutions are the least transparent and most closed for the society in the institutional system of the EU. Their structures are variable as they are directly dependent on the composition of the government at the national level. Activities of the institutions regulated not only by special agreements and legal documents, but also by a number of informal rules that have appeared within the years of activity.

Keywords: lobbying activities, European Union, political system.

Сокур С.П., соискатель, Институт международных отношений Киевского национального университета им. Тараса Шевченко (Украина, Киев), SokurStanislav@aol.com

Осуществление лоббистской деятельности в отношении Европейского Совета и Совета Европейского Союза, учитывая особенности их функционирования в политической системе ЕС

Освещаются основы функционирования Европейского Совета и Совета Европейского Союза и особенности осуществления лоббистской деятельности в отношении этих институций ЕС. Приводятся практические рекомендации по лоббированию, принимая во внимание наличие фрагментированности и тесного взаимодействия с другими институциями ЕС.

Влияние на Европейский Совет и Совет Европейского Союза осуществляется субъектами лоббистской деятельности с учетом организационных особенностей эти институций. Обе институции являются наименее прозрачными и наиболее закрытыми для общества в институциональной системе ЕС. Их составы являются постоянно изменяемыми, так как они напрямую зависят от

составов правительств на национальном уровне. Деятельность институций регулируется не только специальными соглашениями и юридическими документами, но и рядом неформальных правил, которые возникли за годы деятельности.

Ключевые слова: лоббистская деятельность, Европейский Союз, политическая система.

* * *

УДК 328.184:34(71)(045)

Трофименко А.В.,
аспірантка, Маріупольський державний університет
(Україна, Маріуполь), goretzkaya.anastasia@gmail.com

НОРМАТИВНО–ПРАВОВІ ОСНОВИ ЛОБІСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КАНАДІ

Проаналізовано основні нормативно–правові акти, що регулюють діяльність лобістів в Канаді на федеральному та провінційному рівні. Досліджено сутність та зміст лобіювання, коло суб'єктів, предмет та об'єкт лобістської діяльності, основні вимоги до лобістів, систему їх реєстрації та звітності згідно канадського законодавства. Окреслено перелік положень законодавства, що піддаються критиці з боку громадськості.

Ключові слова: лобізм, закон про лобіювання, лобіст–консультант, “вбурований лобіст”, система реєстрації, державний посадовець, призначений державний посадовець, Уповноважений з питань лобіювання, Кодекс поведінки.

На сьогодні лобізм як суспільно–політичне явище є суттєвим чинником демократичного суспільства, адже виконує функцію зв'язку між державою та громадськістю, забезпечує узгодження суспільних інтересів, виступає одним із важливих каналів досягнення поставлених цілей різними суспільними групами та структурами. З огляду на це, в умовах демократизації політичної системи України теоретичне осмислення лобізму, проблема впливу суспільних інтересів та інституалізації цього явища є надзвичайно актуальними.

Лобізм у сучасному світі є невід'ємною частиною політичної системи держави. Його природа, ступінь впливу та особливості функціонування залежать від рівня розвитку демократії, каналів взаємозв'язку суспільства та держави. Одні держави визнають лобізм як формальний інститут, регламентуючи його законодавчо, інші – ігнорують це явище, перетворюючи його на неформальну політичну практику. До держав, де лобістська діяльність є легальною практикою, функціонування якої регламентовано законодавчими актами, належить Канада, яка на сьогодні має одну з найбільш широких та розвинутих нормативно–правових баз у сфері лобіювання політичних інтересів з урахуванням 25–річного досвіду застосування.

Об'єктом даного дослідження є процес лобіювання в Канаді, предметом є законодавчі акти, що встановлюють норми регулювання лобістської діяльності у цій країні, основні вимоги до суб'єктів та об'єктів процесу лобіювання. Мета цієї статті – дослідити нормативно–правову базу канадського лобізму, розглянути основні її положення та вимоги до канадських лобістів.

Законодавче регулювання лобістської діяльності є досить актуальною темою, якій присвячена низка фундаментальних робіт як закордонних, так і вітчизняних дослідників. Протягом останніх років з актуалізацією питання про легітимізацію лобізму в Україні українські дослідники усе частіше звертаються до вивчення цієї теми. Так, цій проблемі присвячені дослідження Ю.Зушика, В.Нестеровича, К.Міхеевої, Р.Мацкевича, Є.Тихомирової, В.Сергєєва, М.Лопати, О.Войнич та низки інших українських вчених. Джерельною базою

нашого дослідження слугує низка нормативних актів, ухвалених в Канаді, для регламентації лобістської діяльності, серед яких федеральний та провінційні закони про лобіювання, додатки, тлумачення та зміни до них, бюлетені та звіти Уповноваженого з питань лобіювання тощо.

Питання про необхідність розробки правового регулювання лобізму в Канаді постало у 60–х роках ХХ ст., у період з 1965 по 1985 рр. в Палату громад було представлено близько 20 “приватних” законопроектів з регулювання лобізму, метою яких було збільшення прозорості законодавчого процесу. Актуалізація цього питання була пов'язана з парламентською виборчою кампанією 1984 року та низкою гучних корупційних скандалів, що передували їй. Центральними пунктами передвиборчої кампанії консерваторів стала прозорість політичних процесів та чесність посадовців. Тому, після перемоги на виборах Консервативної партії, лідер консерваторів Б.Малруні, що зайняв посаду прем'єр–міністра країни, прагнути дотримуватися передвиборчих програм, підтримав ідею легалізації лобізму.

За результатами громадського обговорення, проведеного за ініціативою Б.Малруні в 1988 році, парламент Канади ухвалив перший Закон про реєстрацію лобістів (LobbyistsRegistrationAct), який набув чинності з 1 вересня 1989 року. Його метою було покращення прозорості та відкритості ведення політики шляхом перетворення лоббі–груп на політичних акторів, зареєстрованих на національному рівні. Виконання Закону було покладено на спеціально уповноважену посадову особу – Реєстратора, котрого призначає Генеральний секретар Канади[1].

Після ухвалення та набуття чинності до Закону про лобіювання було внесено низку змін. Найбільше реформування законодавства в сфері лобізму відбулося після набуття чинності Федерального закону про підзвітність (FederalAccountabilityAct), запропонованого консервативним урядом Стівена Харпера. У результаті цієї реформи у 2008 році набув чинності Закон про лобіювання (LobbyingAct), який відтоді має за мету регулювати діяльність лобістів та державних посадовців, а не тільки моніторити їх з допомогою системи реєстрації. Ця редакція закону значно посилила контроль–наглядову діяльність влади за суб'єктами лобіювання, замінивши посаду Реєстратора Уповноваженим з питань лобіювання (CommissionerofLobbying), одного з восьми незалежних агентів Парламенту Канади, з 30 червня 2009 р. посаду Уповноваженого з питань лобіювання Канади займає Карен Шеферд.

Після десятиріччя чинності Закону про реєстрацію лобістів легітимізація лобіювання в Канаді за федеральним зразком поширилася на рівень провінцій. Подібні закони були ухвалені Законодавчими зборами сімох провінцій Канади, це: Нова Шотландія, Квебек, Онтаріо, Британська Колумбія, Альберта, Манітоба, Ньюфаундленд і Лабрадор. На розгляді знаходиться законопроект з регулювання лобізму провінції Нью–Брансуїк. Крім провінцій, норми, що регулюють лобістську діяльність, були також розроблені та оформлені у вигляді правил на рівні окремих міст, таких як Торонто, Сент–Джонс та Квебек.

Основоположні принципи федерального закону відображені у його преамбулі, це: